

Doc. MUDr. Igor KAJABA, CSc., nás navždy opustil...

Dňa 15. decembra 2022 nás navždy opustil vo veku 86 rokov doc. MUDr. Igor Kajaba, CSc.

Narodil sa 22.9.1936. Detstvo a mladosť prežíval vo svojom rodisku, v Nemšovej a v Trenčíne. V roku 1954 začal študovať na Lekárskej fakulte hygienickej Karlovej Univerzity v Prahe, kde mal nielen dobrú prípravu lekára – klinika, ale aj prípravu na prácu v preventívnej medicíne, v rámci ktorej si vybral tú najťažšiu – výživu človeka. To však z jeho študentského pobytu v Prahe nie je všetko. Počas vynikajúcej odbornej prípravy si počas svojho pobytu uplatnil aj svoj vzťah k hudbe, v muzikantských a iných kultúrnych kruhoch. Odborne a ľudsky dobre pripravený nastúpil, po ukončení štúdia v Prahe, na vtedajší Výskumný ústav výživy ľudu v Bratislave. Veľmi rýchlo sa vypracoval a profiloval na vedeckého a klinického pracovníka, ktorý mal jasný cieľ v epidemiologických štúdiách výživového stavu vybraných skupín obyvateľov Slovenskej republiky. Za prvý model mu poslúžili pracovníci VSŽ v Košiciach. Svoju odbornosť ďalej formoval atestáciou z vnútorného lekárstva v roku 1965, nadstavbovou atestáciou z gastroenterológie a výživy v roku 1970. Medzitým v roku 1965 získal vedeckú hodnosť kandidáta vied na Lekárskej fakulte Karlovej Univerzity v Prahe. Je priekopníkom pri zavedení diagnostiky obezity, hodnotení hypercholesterolémie, hyperlipoproteinémie v klinickej praxi. Ako koordinátor výskumu v hygiene výživy od roku 1967 až do 90. rokov usmerňuje rozvoj a rast kádrov pri cieľných štúdiách sledovania výživového stavu vybraných skupín obyvateľov. Už v roku 1969 ako organizátor a ako vedecký tajomník aktívne zastupoval Slovensko na Medzinárodnom kongrese výživy v Prahe.

Hlavným prínosom doc. Kajabu je, že sa stal priekopníkom v zavádzaní diagnostiky obezity, hodnotení hypercholesterolémie, hyperlipoproteinémie v klinickej praxi. Je autorom 25 záverečných výskumných správ z oblasti hygieny výživy, epidemiologických, klinických a dietetických štúdií a viac ako 350 publikovaných prác, ktoré sú známe v odborných a vedeckých kruhoch po celom svete (Rakúsko, Nemecko, Holandsko, Taliansko, bývalý ZSSR, ďalej Poľsko, Bulharsko, Maďarsko a i.) a predniesol okolo 400 vedeckých a odborných prednášok na kongresoch, konferenciách a sympóziách. S veľkým záujmom odbornej verejnosti sa stretali práce doc. Igora Kajabu o bioaktívnych látkach v potravinách rastlinného pôvodu.

Okrem písomného prejavu doc. Kajaba ako nenapodobiteľný rétorik upútaval pozornosť vysokým počtom kvalitných prednášok na vedeckých a odborných

fórach. Osobitne treba vyzdvihnúť jeho modernú koncepciu, v ktorej sa prioritne uplatnila konfrontácia optimalizácie výživy s minimalizáciou rizika. Tieto pojmy sa vo forme odhadu rizika uplatňovali predtým iba v oblasti posudzovania cudzorodých látok a ekotoxikológii.

Príprava odporúčaných výživových dávok ho nenechala nepripraveného. Už v roku 1971 sa autorsky podieľal na ich federálnej forme, s úpravami v rokoch 1976, 1981, 1989 a napokon v roku 1998, ktoré platia doteraz.

Prichodí spomenúť zásluhu doc. MUDr. Kajabu, ktorý ako predseda komisie výživy SAPV, člen rôznych komisií Ministerstva pôdohospodárstva SR, Ministerstva zdravotníctva SR a celého radu ďalších, vykonával príkladnú organizátorskú, odbornú a vedeckú činnosť, ktorá poskytuje mimoriadne cennú pomoc pre hlavného hygienika SR v rámci posudzovacej činnosti nutričného skríningu.

Počas svojho života bol veľakrát ocenený. Spomenieme aspoň niektoré významy: v roku 1980 dostal Zlatú medailu „Propter merita“ SLS, v roku 1996 za pedagogické pôsobenie v Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre dostal Medailu za rozvoj vedy a výskumu, za vysokoškolské skriptá dostal v roku 1989 Cenu rektora SVŠT v Bratislave. Od roku 1999 pôsobil na Katedre výživy a hodnotenia potravín STU v Bratislave, kde v roku 2004 habilitoval. V roku 1997 na Ministerstve pôdohospodárstva SR sa zaslúžil o publikáciu Codex alimentarius. Významným počínom doc. MUDr. Igora Kajabu, CSc., bolo vypracovanie programu ozdravenia výživy obyvateľstva v SR v roku 1999. Prednášal aj na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave a pracoval tam ako vedúci nutričného skríningu. Klinickú prax vykonával 45 rokov...

Hudbe zostal doc. Kajaba verný po celý svoj život – už ako nutricionista študoval spev na konzervatóriu v Bratislave. Na tomto mieste sme na rozpakoch, ktorá činnosť je u neho viac dominantná. V naplnenom manželstve so sólistkou opery Slovenského národného divadla v Bratislave Annou Peňážkovou Kajabovou dokázal rozvinúť svoje umelecké danosti. V šťastnom manželstve sa narodili dve dcéry – staršia Aida a mladšia Manon. I keď je nesporné, že v medicínskej praxi prevažuje profil nutricionistu – lekára a vedca, zotrval nielen cez svoju manželku v najvyšších umeleckých kruhoch a zostal stále aktívny aj v umení. Svojím životom dokázal, že veda a umenie nie sú v antagonizme, ale práve naopak sa vynikajúco dopĺňajú a navzájom podporujú.

Za významnú kapitolu považujeme aj otvorené, priateľské a až vizionárske diskusie na témy rozvoja a budúcnosti zdravotníctva, úlohy časopiseckej literatúry a písania vysokoškolských učebníc, ktoré prebiehali v redakcii Herba. Jeho myšlienky ostali živé aj pri naplňaní náročných edičných programov zdravotníckeho vydavateľstva, za čo mu ďakujeme.

Na smútočnom parte rezonovali milovanému otcovi výstižné slová na rozlúčku: „Ako ticho žil, tak ticho odišiel, skromný vo svojom živote, veľký vo svojej láske a добрote.“

RIP

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
šéfredaktor Lekárskeho obzoru

